

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

ASUTUSESISESEKS
KASUTAMISEKS
Teabevaldaja: Andmekaitse Inspeksioon
Märge tehtud: 03.01.2022
Juurdepääsupiirang kehtib kuni:
03.01.2097 P 2 osas kuni otsuse
jõustumiseni
Alus: AvTS § 35 lg 1 p 12, AvTS § 35 lg 1
p 2

ETTEKIRJUTUS-HOIATUS
isikuandmete kaitse asjas nr. 2.1.-4/21/1537

Ettekirjutuse tegija Andmekaitse Inspeksiooni jurist Merili Koppel
Ettekirjutuse tegemise aeg ja koht Tallinn
Ettekirjutuse adressaat – isikuandmete töötaja – XXX
e-posti aadress: XXX
Koopia Esindajad XXX ([XXX](#)), XXX ([XXX](#))

RESOLUTSIOON: isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 56 lg 1, lg 2 p 8, § 58 lg 1, § 10 ning isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) art 58 lg 1 p d ning lg 2 p-de f ja g alusel, samuti arvestades IKÜM art-ga 6, teeb Andmekaitse Inspeksioon XXX täitmiseks kohustusliku ettekirjutuse:

- 1. Lõpetada XXX poolt hallatavatel Facebooki kontodel, lehtedel, postitustes ja gruppides, s.h Facebooki gruppides „Petturid ja võlgnikud avalikuks“, „Laenuid eraisikutelt eraisikutele“ ja „Laenuabi: laenuid eraisikutele“, ilma IKÜM art 6 lg 1 p a kohase nõusolekuta teiste inimeste isikuandmete avalikustamine.**

Määrán ettekirjutuse täitmise tähtjaks 18.01.2022. Ettekirjutuse täitmisest teatada hiljemalt selleks tähtjaks Andmekaitse Inspeksiooni e-postiaadressile info@aki.ee.

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Käesoleva ettekirjutuse saab vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades kas:

- haldusmenetluse seaduse kohase vaide Andmekaitse Inspeksioonile või
- halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse (sel juhul ei saa enam samas asjas valet läbi vaadata).

Ettekirjutuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.

SUNNIRAHA HOIATUS:

Kui ettekirjutus on jäetud määratud tähtjaks täitmata, määrab Andmekaitse Inspeksioon ettekirjutuse adressaadile IKS § 60 alusel **sunniraha 3000 eurot**.

Sunniraha võib määrata korduvalt – kuni ettekirjutus on täidetud. Kui adressaat ei tasu sunniraha, edastatakse see kohtutäiturile täitemenetluse alustamiseks. Sel juhul lisanduvad sunnirahale kohtutäituri tasu ja muud täitekulud.

VÄÄRTEOKARISTUSE HOIATUS:

Tatari tn 39 / 10134 Tallinn / 627 4135 / info@aki.ee / www.aki.ee
Registrikood 70004235

IKÜM art 58 lg 2 kohase ettekirjutuse täitmata jätmise eest võidakse algselt algatada väärteomenetlus IKS § 69 lg 1 tunnustel. Selle teo eest võidakse füüsilist isikut karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot ning juriidilist isikut võidakse karistada rahatrahviga kuni 20 000 000 eurot või kuni 4 protsenti tema eelmise majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem. Väärteo kohtuväline menetleja on Andmekaitse Inspeksioon.

FAKTILISED ASJAOLUD:

Andmekaitse Inspeksioon on saanud arvukaid kaebusi seoses eraisikute võlaandmete avalikustamisega sotsiaalmeedias. Seetõttu otsustas Andmekaitse Inspeksioon algatada selliste Facebooki lehtede ja gruppide osas omaalgatusliku järelevalvemenetluse.

Järelevalvemenetluse raames tegi inspeksioon 19.04.2021 XXX (edaspidi ka andmetöötleja) ettepaneku isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.- 4/21/1537, mille sisu oli järgnev: „1. Lõpetada isikuandmeid sisaldavate postituste avalikustamine Teie poolt hallatavates sotsiaalmeediagruppides. 2. Kustutada ülalpool nimetatud Facebooki gruppides ja lehtedel ilma õigusliku aluseta seni avalikustatud teiste inimeste isikuandmed.“. Ettepanekule vastamise tähtaeg oli 30.04.2021. Ettepanekus juhtis inspeksioon mh tähelepanu ettekirjutuse tegemise ja sunniraha määramise võimalusele ning õigusele esitada haldusmenetluse seaduse § 40 lg 1 kohaselt enne haldusakti andmist asja kohta oma arvamus ja vastuväited.

Inspeksiooni ettepanekule esitasid 17.05.2021 vastuse andmetöötleja esindajad XXX ning XXX, milles esitasid taotluse algatatud järelevalvemenetluse lõpetamiseks. Vastuses esitati vastuväited peamiselt IKÜM-i kohaldumise osas, andmetöötleja kvalifitseerumisel vastutavaks andmetöötlejaks ning üldiselt võlaandmete töötlemise õigusliku aluse kohta. Inspeksiooni ettepanekut andmetöötleja ettenähtud ajaks (26.04.2021) ei täitnud.

Käesolevaga vastab Andmekaitse Inspeksioon andmetöötleja 17.05.2021 vastuses toodud seisukohtadele ning põhjendab ettekirjutuse tegemise vajadust, jättes seejuures üksikasjalikult kordamata 19.04.2021 ettepaneku sisu.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

1. Andmekaitse Inspeksiooni pädevus ettepaneku ja ettekirjutuse tegemiseks

17.05.2021 vastuse p-s 3A on andmetöötleja väljendanud, et korraaitseaduse (KorS) § 4 kohaselt võib haldusorgan asuda riikliku järelevalve käigus eraõiguslike isikute vahelisi suhteid lahendada ainult kolme kumulatiivse tingimuse täitvusel, sh kui inimesel ei ole kohtulikku õiguskaitset võimalik õigel ajal saada. Lisaks on andmetöötleja viidanud inspeksiooni avaldatud seisukohale isikuandmete kaitse asjas nr 2.1.-3/18/642, mille kohaselt eraõiguslikes suhetes on oma õiguste maksmapanekuks ette nähtud eelkõige tsiviilkohtusse pöördumise võimalus. Seega leiab andmetöötleja, et Andmekaitse Inspeksioon peaks põhjendama antud asjasse sekkumise vajadust.

Esiteks selgitan, et antud juhul ei ole tegemist eraisikute vahelise õigussuhte lahendamisega, nagu on leitud vastuse p-s 3.8. Inspeksioon ei anna hinnangut pooltevaheliste võlasuhte kehtivusele vms eraõiguslikele küsimusele, vaid isikuandmete avalikustamise lubatavusele.

KorS § 4 alusel riikliku järelevalve teostamist puudutavas osas selgitan aga, et enne IKÜM jõustumist tuli Andmekaitse Inspeksioonil lähtuda IKS-st ning KorS-st, millest olid tuletatud inspeksiooni sekkumiskriteeriumid. Samas on Tallinna Ringkonnakohus lahendis nr 3-19-579 leidnud, et olenemata sellest, et inspeksioon on välja töötanud põhimõtted, millest kaebuste menetlusse võtmise otsustamisel lähtutakse, ei anna see alust jätta neile mittevastavat järelevalvetaotlust sisuliselt lahendamata.

Tallinna Halduskohus leidis samas kohtuasjas järgmist: „*Nagu ka ringkonnakohus 8. juuli 2019 määruses tõdes, ei võimalda IKS järelevalve läbi viimisest keelduda pelgalt sellele argumendile tuginedes, et isikul oleks võimalik oma õiguste kaitseks esitada tsiviilõiguslikke nõudeid tema õigusi vahetult väidetavalt rikkuvate isikute vastu.*“.

Seega ei välista inspeksiooni sekkumist asjaolu, et andmetöötleja ei ole teinud takistusi andmesubjektidele nende (tsiviil)õiguste teostamisel (vastuse p 3.5). Enda järelevalvepädevust puudutavas osas (s.t IKS §-st 56 tulenevalt IKÜM ja IKS kohaldamisala) tuleb Andmekaitse Inspeksioonil isikuandmete töötlemise õiguspärasuse kontrollimiseks läbi viia järelevalvemenetlusi, mis tähendab, et käesolev menetlus on õiguspärane.

2. IKÜM-i kohaldumine vaidlusaluste võlaandmete avalikustamisele

Vastuse p-s 3.15 on andmetöötleja asunud seiskohale, et kõnealune võlgnike võlainfo töötlus eraisikute hallatavates Facebooki gruppides kuulub IKÜM põhjenduspunktis 18 toodud erandi alla ning et andmetöötleja läbiviidavale andmetöötlemisele IKÜM-i nõuded seega ei kohaldu.

Inspeksioon ei nõustu andmetöötleja seisukohaga. IKÜM-i põhjenduspunkt 18 sätestab: „Käesolevat määrust ei tuleks kohaldada isikuandmete töötlemise suhtes, mida füüsiline isik teostab eranditult isiklikel või kodustel eesmärkidel ja seega väljaspool ametialast äritegevust. Isiklik ja kodune tegevus võiks hõlmata kirjavahetust ja aadresside loetelu või tegevust suhtlusvõrgustikes ja internetis, mida tehakse sellise isikliku või koduse tegevuse raames.“.

Sarnaselt IKÜM-iga sisaldus refereeritud klausel, mille järgi ei kohaldata isikuandmete töötlemise nõudeid isiklikel või kodustel eesmärkidel läbiviidavale andmetöötlemisele, ka andmekaitse direktiivi (95/46/EÜ) art 3 lg 2 p-s 2. Kuigi kumbki õigusakt ei defineeri ammendavalt isikliku või koduse andmetöötlemise mõistet, püüti juba direktiivi kehtivusajal selle sisu õiguskirjanduses avada. Tegemaks kindlaks, kas andmetöötlus kuulub inimese kodusesse sfääri, töötati välja järgmised kontrollküsimused¹:

- **Kas andmeid avaldatakse piiramatu arvule isikutele või sõprade/pereliikmete/tuttavate vahel?**

Käesoleva menetluse esemeks on järgmistes Facebooki gruppides toimuv andmetöötlus:

- 1) „XXX“ – 21 000 liiget;
- 2) „XXX“ – 1600 liiget;
- 3) „XXX“ – 2600 liiget.

Grupi liikmete arvust lähtuvalt on ilmne, et andmeid ei avaldata lähikondsete vahel. Juba gruppidele antud nimedest (nt „XXX“) tuleneb, et gruppide eesmärgiks on isikuandmete avalikustamine võimalikult laialdasele isikute ringile. Kuigi osad grupid on määratud privaatseteks, on see puhtalt tehniline nüanss ega muuda asjaolu, et nii suure isikute ringi korral ei saa olla tegemist lähedast puutumust omavate isikutega. Andmetöötleja ei ole ka välja toonud, et privaatsete gruppide korral toimuks liituda soovivate isikute osas eelhindamine vms protseduur, mis võimaldaks välja selgitada, kas neil esineb vajadus andmesubjektide krediitvõimelisuse hindamiseks vastavalt IKS § 10 lg-le 1. Inspeksioonile teadaolevalt võetakse grupiliikmeteks kõik isikud, kes nupulevajutusega väljendavad enda soovi grupiga

¹ Kätesaadav: https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/otherdocument/files/2013/20130227_statement_dp_annex2_en.pdf.

liitumiseks. Seega on antud juhul tegemist sisuliselt piiramatule isikute ringile isikuandmete avalikustamisega.

- **Kas andmetöötlemine on andmesubjektiga isiklik või kodune suhe?**

Kõnealustes Facebooki gruppides avalikustatakse isikute andmeid, kellega andmetöötlemine on üksnes pooltevahelisest laenulepingust tulenev suhe (eeldusel, et lepingud üldse kehtivad), mida ei saa lugeda isiklikuks või koduseks puutumuseks.

- **Kas andmetöötlemine ulatus ja sagedus viitavad ärilisele eesmärgile või kodusele tegevusele?**

Arvestades, et gruppides avaldatakse postitusi igapäevaselt ning et andmesubjektideks on pidevalt erinevad isikud, toimub gruppides isikuandmete masstöötlamine, mitte aeg-ajalt hobi korras postituste tegemine.

Täiendavalt tuleb arvestada, et kodusel eesmärgil peetavaks tegevuseks ei ole laenu andmine, millega tavapäraselt kaasneb intressinõue ehk kasumi teenimise komponent. Ka vastuse p-s 3.47 on andmetöötlemine ise välja toonud, et andmetöötlemine eesmärgiks on turvalisema ja läbipaistvama ärikeskkonna tagamine. Seega ei saa esineda vaidlust, et andmetöötlemine tegevus seondub ärilise, mitte koduse eesmärgiga.

- **Kas andmetöötlemine võib isikutele kaasneda negatiivseid tagajärgi, sh eraelu puutumatuse riivet?**

Andmetöötlemine kaasneb andmesubjektide ilmne eraelu puutumatuse riive, mis lisaks õigusliku aluse puudumisele on ka andmekoosseisu arvestades ülemäärane. Näiteks pole õigustatud avalikustada võlgniku fotosid, isikukoodi, temaga peetud vestluste terviklikke väljavõtteid jms.

Eeltoodud analüüsist tuleneb üheselt, et ettekirjutuse esemeks oleva andmetöötlemine eesmärk on isikuandmete avalikustamine võimalikult paljudele isikutele, kusjuures andmetele on ligipääs inimestel, kel puudub reaalne vajadus andmesubjektide krediitvõimelisuse hindamiseks. Ka andmetöötlemine enda seisukohtadest (andmetöötlemine on vajalik läbipaistvama ärikeskkonna saavutamiseks, teiste inimeste hoiatamiseks negatiivse maksekäitumisega isikute osas) tuleneb, et andmetöötlemine ei viida läbi isiklikul või kodusel eesmärgil, mis kuuluks IKÜM pp-s 18 toodud välistuse alla.

3. Facebooki võlgnike grupi moderaator vastutava andmetöötlemine

Vastuse p-des 3.16-3.23 väljendab andmetöötlemine seisukohta, et isegi IKÜM-i kohaldumisel ei oleks Facebooki grupi moderaator käsitletav vastutava andmetöötlemine. Samas vastuse p-s 3.52.1 on andmetöötlemine märkinud (inspeksiooni rõhutusega): „Täiendavat infot andmetöötlemine kohta Facebooki gruppides saab võlgnik Facebooki grupi kirjelduse juurest, kust tulenevad andmed selle kohta, kes on grupi moderaatorid ja seega vastutavad töötlemine ning nendega saab ka Facebooki kaudu ühendust“.

Seega esiteks on andmetöötlemine selgelt omaks võtnud, et Facebooki grupi moderaatorid on gruppides toimuvate isikuandmete avaldamise osas vastutavad töötlemine. Vastuse p-s 3.40.5 on andmetöötlemine uuesti sedastanud, et vaidluse või kaebuse korral on moderaatorid valmis võlgniku isikuandmete töötlemine lõpetama või vajadusel tegema parandused, mis viitab moderaatori kui vastutava andmetöötlemine kohustustele. IKÜM art-te 16-18 kohaselt on just vastutav andmetöötlemine see, kes peab isikuandmeid parandama/kustutama või nende

töötlemist piirama. Ka õigustatud huvi analüüsi p-s C9 väidab andmetöötleva, et isiku ja vastutava töötleva vaheline seos reeglina puudub. Sellega välistab andmetöötleva ise võimaluse, et vastutavaks töötlevaks võiks olla võlausaldaja, kellel on isikuga lepinguline suhe. Järelikult on vastutavaks töötlevaks just grupi administraator, kes andmesubjektiga ise vahetut puutumust ei oma, kuid kontrollib grupi postitusi.

Andmetöötleva väide, et grupi moderaator pole IKÜM-i kohaldumisel vastutav andmetöötleva, jääb seega paljasõnaliseks ning seda ei toeta isegi andmetöötleva enda sisulised seisukohad.

Seoses väitega, et vastutavateks andmetöötlevateks tuleks lugeda Facebooki koos konkreetse postituse tegijaga (vastuse p 3.21), märgib inspeksioon järgmist. Euroopa Inimõiguste Kohus on asjas nr 64569/09 selgitanud, et see, kui isik ise ei ole kommentaaride koostajaks, ei tähenda, et isikul poleks kontrolli kommenteerimiskeskonna üle. Kui platvormi haldaja kutsub aktiivselt üles kommentaare lisama, siis vastutab just tema nende sisu eest (p 144). Ainult juhul, kui kasutajad saavad vabalt esitada oma ideid mis tahes teemadel ning platvormi haldaja diskussiooni mingil moel omapoolse panuse ega sisuga ei suuna, ei oleks platvormi haldaja postituste eest vastutav (p 116).

Antud juhul on andmetöötleva grupi kirjelduses avaldanud: „*GRUPI EESMÄRK on eelkõige hoiatada kõiki sõlmimast tehinguid postitatud isikutega. /--/ Kommentaarium on avatud administraatori äranägemisel.*“. Sellega on andmetöötleva selgelt grupis toimuvat diskussiooni suunanud (vs loonud grupi eesmärgiga, et liikmed vabalt valitud teemadel postitusi saaksid teha) ning võtnud taaskord omaks, et tal on kontroll gruppides toimuva isikuandmete töötlemise üle.

4. Võlaandmete töötlemise õiguslikust alusest

- **Võlaandmete töötlemise õiguslikuks aluseks on IKS § 10, mille nõudeid andmetöötleva on eiranud**

Vastuse p-s 3.27 on esitatud andmetöötleva seisukoht, mille kohaselt toimub andmetöötlus IKÜM art 6 lg 1 p f alusel või selle rakendumisel täpsemalt õigustatud huvi erivormi, s.o IKS § 4 alusel, millised alused ei eelda, et andmetöötleva jaoks tuleks lisaks õigustatud huvi hinnangu alusel töötlemise eelduste täitmisele täita ka IKS § 10 eeldused. Täpsemalt viitab andmetöötleva Euroopa Kohtu otsusele ühendatud kohtasjades nr C-468/10 ja C-469/10, milles kohus on märkinud järgmist: „*Asjaomase artikli 5 tähenduses täpsustamisega ei ole aga enam tegemist siis, kui siseriiklikud õigusnormid välistavad teatavate isikuandmete kategooriate osas nende töötlemise võimaluse, nähes nende kategooriate suhtes lõplikult ette vastanduvate õiguste ja huvide kaalumise tulemust, ilma et lubatud oleks konkreetse juhtumi erilistest asjaoludest lähtuv teistsugune tulemus.*“.

Inspeksioon juhib tähelepanu, et viidatud Euroopa Kohtu seisukoht ei ole käesolevas kontekstis kohaldatav. IKS § 10 ei näe isikute võlaandmete töötlemise suhtes **lõplikult ette vastanduvate õiguste ja huvide kaalumise tulemust, ilma et lubatud oleks konkreetse juhtumi erilistest asjaoludest lähtuv teistsugune tulemus**. Vastupidi – IKS § 10 lg 2 p 3 kohaselt ei ole isiku võlaandmete töötlemine (sh Facebookis) lubatud, kui see kahjustaks ülemäära andmesubjekti õigusi ja vabadusi. Seega tuleb andmetöötleva jaoks just iga konkreetse juhtumi asjaolude pinnalt hinnata, kas õigus andmete töötlemisele kaalub üles isiku eraelu puutumatusesse põhjustatava riive või mitte. Säte ei näe seega lõplikult ette vastanduvate õiguste ja huvide kaalumise tulemust, mis tähendab, et viidatud Euroopa Kohtu otsus ei oma IKS § 10 kontekstis tähtsust. Avaldades isikute võlaandmeid, tulnuks andmetöötleva järgida IKS § 10 nõudeid ning igal juhul puudub andmetöötleva õigus omavoliliselt riigisisest õigust kohaldamata jätta.

- **Andmetöötleva puudub IKÜM art 6 lg 1 p f kohane õigustatud huvi isikute võlaandmete töötlemiseks**

Isegi kui vaidlusalune andmetöötlus saaks toimuda üksnes IKÜM art 6 lg 1 p f ehk õigustatud huvi alusel, ei ole andmetöötaja õigustatud huvi analüüs inspeksiooni hinnangul kohane. Näiteks ei nõustu inspeksioon õigustatud huvi analüüsi p-s A1 toodud väitega, et tegemist oleks usaldusväärse infovahetusega eraisikute vahel. Andmetöötaja ei ole põhjendanud, millised meetodid infovahetuse usaldusväärseks muudavad. Enamasti sisaldavad gruppide postitused kahe eraisiku vahelist vestlust, kus kumbki jääb võla olemasolu, suuruse jms osas erimeelele. Sellise vestluse avaldamist ilma täiendavat uurimist läbi viimata (nt maksekorralduse abil laenu andmise asjaolus veendumiseta) ei saa pidada usaldusväärseks info avaldamiseks, mis omakorda tähendab, et andmetöötaja õigustatud huvi analüüs põhineb ebakohastel faktiväidetest.

Lisaks ei ole inspeksioon veendunud, et võlgniku eraelu puutumatusle põhjustatava ulatusliku riive kaaluks üles väljendusvabaduse teostamine inimeste aja- ja närvikulu säästmiseks ning hoidmaks ära kahju, mida võlgnik *võib põhjustada* või põhjustab (õigustatud huvi analüüsi p A1). Esiteks on tegemist oletusliku väitega, mis tähendab, et isiku eraelu puutumatus võidakse riivata ilma, et ta selleks üldse põhjust oleks andnud. Teiseks ei saa leppida, et piisav põhjus isikuandmeid piiramatult avaldada oleks teiste inimeste aja või närvikulu kokkuhoid. Võlausaldaja otsus anda eraisikuna tagatiseta laenu enda jaoks tundmatule isikule on tema teadlik otsus, millega kaasnevaid riske ei ole õiguspärane maandada laenusaja eraelu puutumatus arvelt. Inspeksioonile jääb andmetöötaja selline põhjendus ka arusaamatuks, kuna ei ole usutav, et Facebooki gruppide tuhanded liikmed oleksid soovinud andmesubjektidele laenu anda, kuid postitusi lugedes otsustasid selle enda aja kokkuhoiu huvides tegemata jätta.

- Isikute võlgade avalikustamine Facebooki gruppides ei seondu IKS § 4 järgse ajakirjandusliku eesmärgiga

Kuigi andmetöötaja pole võtnud selget seisukohta, kas ta tugineb andmetöötuse õigusliku alusena ka IKS §-le 4 ehk ajakirjanduslikule eesmärgile, märgib inspeksioon, et konkreetse füüsilise isiku võlgnevuse asjaolu ei lange avaliku huvi sfääri, mille avaldamine demokraatliku ühiskonna edasiarendamisele kaasa aitaks. Viimasega saaks olla tegemist näiteks juhul, kui oleks avaldatud arvamust sellest, miks Eestis Facebooki gruppides kergekäeliselt laenu võetakse ja vastupidi laenu antakse, kuid üksikute võlgnike isikuandmete avaldamine sellist diskussiooni edasiviivat jõudu ei oma. Sellisel juhul peaksid ka Eestis maksehäireregistreid pidavad ettevõtted enda tegevuse õigusliku alusena viitama ajakirjanduslikule eesmärgile, mida aga ei tehta ning mis poleks ka tõsiseltvõetav. Andmetöötaja ei ole täpsustanud sedagi, kuidas ta enda hinnangul täidab ajakirjanduseetika koodeksi nõudeid, kui enne võlaandmete avaldamist ei toimu andmesubjekti ärakuulamist (koodeksi p 4.2) ning talle ei anta ka vastulause esitamise võimalust (koodeksi p 5).

- IKS § 10 kõrval ei esine isikute võlaandmete avalikustamiseks teisi õiguslikke aluseid

Lisaks ülaltoodule ei ole andmetöötaja välja toonud muid õiguslikke aluseid, millel vaidlusalune andmetöötlus tugineda võiks ning inspeksiooni hinnangul ei saagi neid esineda. Eelkõige ei saa olla tegemist nõusoleku alusel toimuva töötlemisega, kuna andmesubjekti nõusolek peaks olema vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline (IKÜM pp 32). Vabatahtliku nõusolekuga ei ole tegemist olukorras, kus andmesubjekt ja vastutav töötaja on selgelt ebavõrdses olukorras ning kus lepingu täitmine on pandud sõltuma nõusoleku andmisest, kuigi see ei ole lepingu täitmiseks tegelikult vajalik (IKÜM pp 43). Arvestades, et tarbimislaua hädasti vajav võlgnik on võlausaldajaga võrreldes niigi ebavõrdses positsioonis ning laenulepingu rikkumise korral oleks võlausaldajal kasutada muud õiguskaitsevahendit, on kaheldav, kas laenulepingus sisalduv nõusolek isikuandmete töötlemiseks saaks üldse olla vabatahtlikult antud ning seega andmetöötuse õiguslikuks aluseks.

Lisaks ei tohiks andmesubjektile nõusoleku andmata jätmisega kaasneda negatiivseid tagajärgi (nt talle keeldutakse seeläbi laenu andmisest, IKÜM pp 42) ning tal peaks olema võimalik nõusolek igal ajal tagasi võtta (IKÜM art 7 lg 3), s.h pärast seda, kui võlgnevus on juba tekkinud ja võlaandmed Facebookis avalikustatud. Samas esitatakse inspeksiooni kaebusi just sel põhjusel, et andmesubjekt on soovinud enda isikuandmete töötlemise lõpetamist ning on töötlemiseks antud nõusoleku tagasi võtnud, kuid andmetöötleja on sellest olenemata jätkanud võlaandmete avalikustamist. Ka see viitab, et tegemist ei ole vabatahtliku nõusolekuga, mis võimaldaks IKÜM art 6 lg 1 p a alusel isikuandmete töötlemist.

Lisaks ei esine ühtegi juriidilist kohustust, mida võlaandmete Facebookis töötlemisega täidetakse ning samuti ei teeni andmetöötleja sellega avalikes huvides olevat ülesannet. Mõlemad nimetatud alused eeldavad, et isikuandmete töötlemise võimalus oleks ette nähtud eraldi õigusaktis (vt IKÜM pp 45), kuid võlaandmete Facebookis töötlemise jaoks taolist sätet ei esine.

-

Eelnevast tulenevalt on inspeksiooni hinnang, et Facebookis toimuv isikute võlaandmete töötlemine põhjustab andmesubjektide ülemäärast kahjustamist ning ei ole õiguspärane. Isikuandmeid on töödeldud ilma õigusliku aluseta, mistõttu tuleb XXX lõpetada isikuandmeid sisaldavate postituste avalikustamine tema poolt hallatavatel Facebooki lehtedel, kontodel, postitustes ja gruppides.

Vastavalt IKS § 58 lg-le 1 ning IKÜM art 58 lg 2 p-dele f ja g on inspeksioonil õigus anda korraldus isikuandmete töötlemise piiramiseks. Võttes arvesse, et konkreetsel juhul avalikustatakse massiliselt füüsiliste isikute võlaandmeid ebaseaduslikult ning et XXX ei olnud nõus Andmekaitse Inspeksiooni 19.04.2021 ettepanekut vabatahtlikult täitma, leiab inspeksioon, et kohustusliku ettekirjutuse tegemine antud asjas on vajalik, et lõpetada õigusrikkumine võimalikult kiiresti.

/allkirjastatud digitaalselt/
Merili Koppel
jurist
peadirektori volitusel